
Aan de hand van de uitkomst van een enquête onder ongeveer 60 jagers, vissers, vogelwerkgroepleden en vrijwilligers in het landschapsbeheer, wordt de relatie met de natuur beschreven van deze intensief bij de natuur betrokken doelgroepen in het rapport "Natuurbeleving door doelgroepen, waarden en wensen van jagers, sportvissers, vogelwerkgroepleden en vrijwilligers in het landschapsbeheer".

Marc van Houten

Vrijwilligers onderzocht op hun betrokkenheid bij natuur

Het onderzoek is uitgevoerd door Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Het Ministerie van LNV wil de maatschappelijke pijler onder haar natuurbeleid meer vorm geven, door de samenleving in al haar geledingen explicieter aan te spreken op de eigen verantwoordelijkheid voor natuurbeheer. Om dit te kunnen realiseren was inzicht nodig in waarden, gedrag en wensen die er leven ten aanzien van de natuur.

De ondervraagde groepen zijn niet alleen belangrijk omdat ze vaak een directe bijdrage leveren aan beheer of bescherming van de natuur. Zij maken doorgaans ook intensief gebruik van de natuur. Binnen de enquête zijn vragen opgenomen die zijn gebruikt in eerder onderzoek onder de Nederlandse bevolking.

Hieronder wordt een samenvatting gegeven van de belangrijkste resultaten waarbij (onze) vogelwerkgroepleden een niet onopvallende rol spelen. De groepen zijn benaderd via de

besturen van verenigingen. Bij elke vereniging heeft de secretaris of coördinator de vragenlijst verstuurd. Voor dit onderzoek is een selectie gemaakt van actieve leden van de Vogelwerkgroep.

De respons van de enquête was goed te noemen (zie tabel 1).

Waarden

Alle groepen vinden de natuur minder kwetsbaar dan de gemiddelde Nederlander. Dat geldt het meest voor jagers en vissers, gevolgd door vrijwilligers en vogelwerkgroepleden. Wellicht heeft een meer intensieve relatie met de natuur een meer realistische inschatting van de kwetsbaarheid van de natuur tot gevolg. Dat de natuur minder kwetsbaar is dan oorspronkelijk werd aangenomen is een opvatting die ook onder ecologen steeds meer geaccepteerd is.

Leden van de vogelwerkgroep zien de mens nog het meest als gelijkwaardig met de natuur. Hier tegenover vinden jagers vaker dan de andere groepen en de Nederlandse bevolking (!) dat mensen de natuur mogen

veranderen om in hun eigen behoeften te voorzien (de mens als 'heerser').

Daarnaast zijn er verschillen tussen de groepen in wat zij natuur vinden. De groepen zijn het eens over wat zij echte 'onafhankelijke' natuur noemen, bijvoorbeeld de zon, moerassen en weidevogels. Ten aanzien van de meer afhankelijke natuur, als koeien, kleinschalige akkers en bloemrijke wegbermen, kunnen we zeggen dat de leden van de vogelwerkgroep een smaller natuurbeeld hebben dan de andere groepen en de gemiddelde Nederlander. Zij beperken het begrip natuur vooral tot de onafhankelijke natuur.

Ook het ideaalbeeld van de natuur van vogelwerkgroepleden wijkt het meeste af van de overige groepen. Zij zien de natuur vooral als grootschalig en autoonoom (wildernisnatuurbeeld). Jagers hebben een breed natuurbeeld, waarin aanwezigheid en ingrepen van de mens vaak gezien worden als onderdeel van de natuur.

Tot slot verschillen de groepen ook in motieven die zij hebben voor hun activiteit, ofschoon de verschillen kleiner zijn dan je misschien zou verwachten. Alhoewel het genieten van de natuur en het genieten van de activiteit voor alle groepen een be-

Tabel 1: Betrokken verenigingen en respons

Groep	Betrokken verenigingen	Benaderd	Respons
Jagers	KNJV regio Overijssel & Gelderland	62 pers.	63%
Sportvissers	HSV Wolvega	60 pers.	67%
Vogelwerkgroep	Het Gooi en Omstreken	60 pers.	67%
Vrijwilligers	Landschapsbeheer Knotgroep Lent	60 pers.	33%

langrijk motief is, is voor vissers de ontspanning en afleiding die de activiteit biedt van groter belang. Opvallend is dat het resultaat, zoals het bemachtigen van wild en vis en het zien van vogels, voor de groepen (behalve de vrijwilligers) nauwelijks van belang lijkt te zijn.

Activiteiten

De groepen in het onderzoek hebben allen een intensieve relatie met de natuur en groene omgeving. Ongeveer 80 procent van de jagers en vogelwerkgroepleden komt elke week in de natuur. Voor vissers en vrijwilligers ligt dit percentage rond de 50 procent. De groepen komen veel vaker in de natuur of groene omgeving dan de gemiddelde Nederlander. Ter vergelijking: ongeveer 28 procent van de Nederlanders bezocht in 1995 eenmaal per maand of vaker bos, heide, polderlandschap of meren.

Voor jagers en vogelwerkgroepleden geldt dat zij ook op andere manieren actief zijn voor de natuur. Van hen is respectievelijk 87 procent en 61 procent actief in o.a. vrijwillig beheer of andere natuurorganisaties. Vrijwilligers zijn naast hun activiteiten in het natuur- en landschapsbeheer iets minder actief: 37 procent. Vissers zijn relatief het minst betrokken bij activiteiten m.b.t. natuurbehoud of bescherming, namelijk 23 procent.

Omgeving

Agrarische cultuurlandschappen (grootschalige weilandgebieden en kleinschalige akkers en weilanden) zijn relatief belangrijke omgevingen voor alle doelgroepen. Niet alleen worden de activiteiten er vaak beoefend, men vindt deze landschappen vaak ook aantrekkelijk. Ook bossen zijn voor de doelgroepen (behalve vissers) van belang, ze komen er vaak

en vinden het aantrekkelijk. Dat laatste geldt wat minder voor leden van de Vogelwerkgroep. Waterrijke gebieden zijn vooral voor de leden van de Vogelwerkgroep belangrijk.

Van de groepen in het onderzoek voelen vooral de leden van de Vogelwerkgroep en de jagers zich sterk betrokken bij het beheer van de natuur in hun eigen omgeving. Zij hebben er in ieder geval een duidelijke mening over en velen van hen proberen ook invloed uit te oefenen op beheer en inrichting van hun eigen omgeving, o.a. door een vaak uitgebreid netwerk van contacten met beheerders, andere natuurorganisaties en bijvoorbeeld boeren.

Leden van de Vogelwerkgroep vinden over het algemeen dat er teveel wordt ingegrepen, zowel door landbouw als natuurbeheerders. Vooral het streven naar een meer natuurlijk grondwaterpeil wordt vaak genoemd. Jagers lijken sterk verdeeld over het beheer in hun eigen omgeving. Een deel vindt dat de omgeving te intensief wordt beheerd (door boeren en natuurbeheerders). Een ander deel vindt dat natuurbeheerders hun terreinen meer moeten onderhouden omdat het ten koste gaat van de biodiversiteit.

Terugkijkend op de natuurbeelden en grondhoudingen van de onderzochte doelgroepen ontstaat er duidelijk het beeld van een schaal van samenhangende waar-

depatronen waarbij de jagers aan de ene kant van een schaal scoren en de vogelaars aan de andere kant van de schaal

Een van de belangrijkste conclusies is dat, alhoewel de groepen in het onderzoek de natuur op heel verschillende manieren beleven, zij zich vrijwel allemaal kenmerken door een grote betrokkenheid bij de groene omgeving. Een van de aanbevelingen is dan ook dat bij veranderingen of beleidsvorming m.b.t. de inrichting en het beheer van de groene omgeving het van belang is lokale en regionale groepen, als jagers en werkgroepleden, bij de discussie/planvorming te betrekken. Zij kunnen niet alleen door hun lokale kennis en ervaring een belangrijke bijdrage leveren, zij hebben ook sterke wortels in de lokale samenleving.

Leden van de Vogelwerkgroep aan het werk met nestkasten.